лучэння адных і тых жа інструментаў у плане тэсітурнага гучання, тэмбравага каларыту, дынамічнай градацыі і эбалансаванасці гучання, ідэнтычнасці штрыхавых камбінацый і да т.п. У ансамблі змешаных інструментаў, акрамя вышэйпералічаных магчымасцей, выяўляецца кантрастнае супастаўленне тэмбравых спалучэнняў на ўсіх узроўнях выкладання музычнага матэрыялу: мелодыя - акампанемент - кантрапункт - туці.

Увесь арсенал выразных сродкаў ансамбляў духавых інструментаў дазваляе гэтым саставам дасягнуць неабходнага ўзроўню і актыўна ўключыцца ў выканальніцкую практыку з мастацка значнымі канцэртнымі праграмамі або асобнымі канцэртнымі нумарамі. Як перавагу разгледжаных калектываў трэба адзначыць іх магчымасць выступлення на адкрытых эстрадах з рознажанравай праграмай (класічная музыка, арыгінальныя творы для ансамбляў духавых інструментаў, эстрадная і джазавая музыка).

Волкаў В.В.,
прафесар

ВЫКАРЫСТАННЕ СУЧАСНАЙ МЕТОДЫКІ ІГРЫ НА МЕДНЫХ ДУХАВЫХ ІНСТРУМЕНТАХ У МУЗЫЧНЫХ НАВУЧАЛЬНЫХ УСТАНОВАХ

Нягледзячы на наяўнасць значнай колькасці метадычных прац і інструктыўнага матэрыялу, прысвечаных праблемам штодзенных заняткаў музыканта-выканаўцы на медных духавых інструментах, ёсць пытанні, якія да гэтага часу выклікаюць спрэчкі і ў адносінах якіх выказваюцца розныя, іншы раз супрацьлеглыя меркаванні. Да ліку такіх пытанняў адносяцца базінг і сістэма педальных гукаў.

У апошні час сур'ёзныя метадычныя дапаможнікі для медных духавых інструментаў, што выходзяць за мяжой, не абыходзяць пытанне аб выкарыстанні базінга. Гэты метад уяўляе і для нас безумоўны інтарэс, таму што выканаўца на духавых інструментах павінен умець іграць гукі розных высот не толькі на інструменце, асобна на мундштуку, але і на губах. Музыкант, які валодае навыкамі ігры губных гукаў, мае натрэніраваны моцны эластычны і ў той жа час паслухмяны амбушур.

Не можа быць іграючага музыканта, перад якім рана ці позна не ўстала б пытанне аб прынцыпе і сістэме штодзенных самастойных заняткаў. Акрамя традыцыйных практыкаванняў, у якіх выкарыстоўваецца агульнапрыняты дыяпазон медных духавых інструментаў, існуе значная група штодзенных практыкаванняў з выкарыстаннем педальных гукаў. Дзякуючы гэтым практыкаванням адкрыліся новыя магчымасці ў развіцці гуку, рэгістраў, гнуткасці амбушура і губных мышцаў. Дадзеным практыкаванням прысвечаны работы Л.Маджыо, У.Эбі, Р.Сполдзінга, К.Гардона, Д.Стэмпа і інш.

Ігра на духавых інструментах звязана з пастаянным напружаннем амбушура. Таму ўсё часцей даводзіцца шукаць магчымасці для паслаблення губных мышцаў, магчымасці для актыўнага адпачынку, пасля якога можна зноў быць гатовым да выканання работы, якая патрабуе значных мышачных намаганняў. Адным са спосабаў актыўнага адпачынку губ і іх трэніроўкі з'яўляюцца практыкаванні з выкарыстаннем гукаў педальнага рэгістра. Яны могуць таксама служыць добрым дадатковым сродкам у штодзенных занятках разам з работай над вытрыманымі гукамі, губным легата, гамамі, арпеджыо, дапаможнай атакай і іншымі практыкаваннямі, агульнапрынятымі ў сістэме заняткаў выканаўцы на медных духавых інструментах.

Юрцэвіч Ф.В.,
дацэнт

ПРЫМЯНЕННЕ ТСН У РАБОЦЕ З АНСАМБЛЕМ ДУХАВЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ

У сістэме музычнай адукацыі працэс выкарыстання тэхнічных сродкаў навучання застаецца пакуль што на ўзроўні 60-х гадоў. Акрамя праслухоўвання музычных твораў у грамзапісе альбо на магнітнай стужцы, выкладчыкамі музычных спецдысцыплін ВНУ тэхнічныя сродкі ў навучальным працэсе амаль што не ўжываюцца. Таму ўяўляюць цікавасць пэўныя крокі ў гэтым накірунку, што зроблены ў Беларускім універсітэце культуры.

Так, кіраўніцтва універсітэта набыло камп'ютэры, якія можна прымяняць у працэсе навучання студэнтаў музычных спецыялізацый. На кожнай з кафедраў музычнага накірунку ўжо шэраг выкладчыкаў займаюцца складаннем праграм для «музычнага камп'ютэра». Паняцце «музычны камп'ютэр» мае вельмі шырокі сэнс. Гэта не толькі камп'ютэр з маніторам, а таксама і прынтар, на якім магчыма друкаванне нотнага тэксту партый аркестравых інструментаў паасобку альбо аркестравай партытуры цалкам. Акрамя таго, да камп'ютэраў ёсць шмат прыставак, якія дастаткова падключыць нават да самага простага камп'ютэра маркі «IBM», каб ён стаў адпавядаць параметрам «музычнага камп'ютэра». Найбольш пашыранымі з прыставак праграмнага забеспячэння з'яўляюцца «CUBASE 2.1, 2.2, 3.2, 4.1» (альбо «FALCON»). Адным з неабходных дадаткаў да камп'ютэра павінны быць простыя клавішы, з дапамогай

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

якіх у камп'ютэр уводзіцца і апрацоўваецца любая мелодыя.

У педагагічнай рабоце з ансамблем духавых інструментаў прымяненне камп'ютэра, «караля» тэхнічных сродкаў, дае вельмі якасныя і хуткасныя вынікі. Усе асноўныя этапы работы з духавым ансамблем магчыма, і нават неабходна, забяспечваць з дапамогай камп'ютэра. Назавем некаторыя з іх.

1) З камп'ютэрам вельмі добра праслухоўваецца і праглядаецца на маніторы сінхроннасць рытмічнай пульсацыі.

2) Лёгка выяўляецца галоўная партыя выконваемага твора.

3) Кантралюецца пераход мелодыі ад аднаго інструмента да другога.

4) Балансуецца дынаміка гучання кожнай партыі паасобку і ўсяго ансамбля ў цэлым.

5) Маюцца шырокія магчымасці кампазіцыйнай пабудовы музычнай фразы.

6) Удакладняюцца штрыхі выконваемага твора, узровень вібрацыі і якасць гучання.

7) Ёсць магчымасць сумяшчэння камп'ютэрнага гучання партый адных галасоў ансамбля з жывым гучаннем другіх.

8) На заключным этапе работы з дапамогай камп'ютэра магчыма якасна працаваць над фразіроўкай, фактурай, стылем, вобразнасцю і формай музычнага твора.

Адной з галоўных праблем пры ігры на духавых інструментах з'яўляецца інтанацыя, і камп'ютэр тут найлепшы дарадца і памочнік. Перш-наперш неабходна ўвесці ў «памяць» камп'ютэра інтанацыйнае ўпарадкаванне ступеняў таго ладу, у якім будзе выконвацца музычны твор. Падстройка ступеняў залежыць ад выконваемага твора і ад складу ансамбля (аднародныя інструменты ці змешаныя, з суправаджэннем ці без суправаджэння). У час выканання ансамблем музычнага твора камп'ютэр будзе кантраляваць дакладнасць інтанацыі, аб чым сведчыць светавы індыкатар.

Калі ж уся п'еса прайграна, па жаданню аператара камп'ютэр дасць фанаграму твора ў тым гучанні, у якім ён быў выкананы альбо ў якім павінен гучаць з улікам падстроеных ступеняў ладу. Праслухаўшы абедзве фанаграмы, кіраўніку ансамбля і яго ўдзельнікам адразу будзе зразумела, дзе і над чым патрэбна ў гэтай п'есе папрацаваць.

Такім чынам, з тэхнічных сродкаў, якія магчыма прымяняць пры рабоце з духавым ансамблем, першынство належыць музычнаму камп'ютэру. Другое ж месца пасля камп'ютэра трэба адвесці студыйнаму шматдарожнаму магнітафону, напрыклад сямідарожнаму магнітафону фірмы «PLESSEU-550».

Карыстаючыся гэтым магнітафонам, кіраўнік ансамбля мае таксама вельмі шырокія тэхнічныя магчымасці для ўдасканалення вынікаў работы. Падчас агульнага гучання можна запісаць кожную партыю паасобку. Можна выправіць недарэчнасці з інтанаваннем, штрыхамі і дынамікай, пракантраляваць усю п'есу ў кампазіцыйнай пабудове, пачынаючы з простай музычнай фразы. І, нарэшце, ёсць магчымасць прааналізаваць музычны вобраз твора, яго форму і фактуру.

На трэцяе месца сярод тэхнічных сродкаў патрэбна паставіць звычайны малагабарытны пераносны двухкасетны магнітафон. Тэхнічныя магчымасці гэтага магнітафона дазваляюць удзельнікам ансамбля прапрацаваць хоць і не адказныя, але ж даволі значныя моманты ў сваей рабоце. Рытмічнасць, выяўленне галоўнай партыі, пераходы мелодыі ад аднаго інструмента да другога, балансіроўка дынамікі, удакладненне штрыхоў, вібрата, якасць тэмбравага гучання ў рэгістрах, стыль, вобразнасць - усе гэта магчыма пракантраляваць, працуючы з малым магнітафонам.

Бяляева В.М.,
ст.выкладчык

СТРУКТУРНА-АРГАНІЗУЮЧАЯ АСНОВА МУЗЫКІ І ЯЕ РОЛЯ Ў ФАРМІРАВАННІ ХАРЭАГРАФІЧНАГА ВОБРАЗА

З катэгорый часу ў музыцы найбольшае значэнне пры фарміраванні танцавальнага вобраза мае тэмп. Як вядома, тэмпам у музыцы называецца хуткасць выканання твора (дакладней, частата пульсавання метрычных долей). Як мастацка-сэнсавая характарыстыка, тэмп уздзейнічае на эмацыянальнае ўспрыманне музычнай думкі і паказваецца ў пачатку твора над нотным радком. Назваў музычнага тэмпу даволі многа. Найбольш распаўсюджаныя з іх: adagio (адажыо) - павольна, andante (андантэ) - павольна, allegro (алегра) - хутка, maderato (мадэрата) - умерана, largo (лярга) - працяжна, grave (гравэ) - цяжка і інш.

У танцавальным творы тэмп таксама з'яўляецца адным з рашаючых фактараў фарміравання пластычнага вобраза, таму што характару кожнага сцэнічнага вобраза адпавядае больш ці менш акрэсленая хуткасць руху. Якое-небудзь значнае адступленне ад тэмпу музычнага твора вядзе да скажэння пластычнага вобраза, наносіць шкоду ўсей кампазіцыі ў цэлым. У музыцы для большай выразнасці мелодыі выкарыстоўваюцца дынамічныя адценні (нюансы). Найбольш распаўсюджанымі з іх з'яўляюцца forte (фортэ) - гучна, piano - (піяна) - ціха, а таксама crescendo (крэшчэнда) - узмацніць, diminuendo (дымінуэнда) - аслабіць. Музычна-дынамічныя адценні вельмі важныя ў перадачы выразнасці танцавальнага вобраза.